

MOLIYAVIY AKTIVLARNING BOSHQARISH TIZIMLARI

Djapakova Manzura Ibodulla qizi

Urganch Davlat Universiteti Talabasi

Polvonova Nodira Muxiddinovna

Urganch Davlat Universiteti Talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7442745>

Annotatsiya. Moliyaviy aktivlar - shakldagi aktivlar guruhi naqd pul va turli moliyaviy vositalar. Bunga aktivlar guruhiga milliy va xorijiy pul mablag'lari kiradi valyuta, debitorlik, qisqa muddatli va uzoq muddatli tashkilotning moliyaviy investitsiyalari. Xo'jalik yurituvchi sub'ektning moliyaviy aktivlari eng yuqori hisoblanadi likvid aktivlar, har qanday majburiyatlarning bajarilishini ta'minlash darajasi va turi. Butun biznes ularning mavjudligi va aylanish tezligiga bog'liq.

Kalit so'zlar: aktiv, debitor, operatsion, pul, sikl, qarz, valyuta, mablag', naqd, to'lov, investitsiya, mulk, resurs.

СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ АКТИВАМИ

Аннотация. Финансовые активы представляют собой группу активов в виде денежных средств и различных финансовых инструментов. В эту группу активов входят национальная и иностранная валюта, дебиторская задолженность, краткосрочные и долгосрочные финансовые вложения организации. Финансовые активы хозяйствующего субъекта – это наиболее ликвидные активы, уровень и вид обеспечения выполнения каких-либо обязательств. От их наличия и оборота зависит весь бизнес.

Ключевые слова: актив, дебиторская задолженность, операционная, деньги, цикл, задолженность, валюта, средства, денежные средства, платеж, инвестиции, имущество, ресурс.

FINANCIAL ASSET MANAGEMENT SYSTEMS

Abstract. Financial assets are a group of assets in the form of cash and various financial instruments. This group of assets includes national and foreign currency, receivables, short-term and long-term financial investments of the organization. The financial assets of an economic entity are the most liquid assets, the level and type of security for the fulfillment of any obligations. The whole business depends on their availability and turnover.

Keywords: asset, accounts receivable, operating, money, cycle, debt, currency, funds, cash, payment, investment, property, resource.

O'zbekiston Respublikasi tijorat tashkilotlari uchun naqd pul mablag'lar moliyaviy aktivlarning eng muhim guruhiga kiradi. Iqtisodiyotda pul tanqisligi va to'lovga layoqatsizlik ko'plab tashkilotlar samaradorlikni oshirdi ro'yxatdagi asosiy funktsiyalardan biri tomonidan mablag'lardan foydalanish moliyaviy menejerlar.

Naqd pul oqimini boshqarish muammosi normativning nomukammalligi bilan yanada murakkablashadi va qarzni undirish bo'yicha qonunchilik bazasi. Iqtisodiy aktivlarning uzluksiz aylanishi naqd pulsiz va turli xil doimiy yangilanishi sabab bo'ladi naqd pul to'lovlari. Shunday qilib, boshqa eng muhim guruh moliyaviy aktivlar, Respublika tijorat tashkilotlari uchun Debitor qarzdorlik.

Shuni ta'kidlash kerakki, agar moliyaviy aktivlar oqilona bo'lsa shakllangan bo'lsa, bu operatsion siklning ritmini ta'minlaydi korxonalar va ishlab chiqarish va sotish hajmining o'sishi

har qanday to'lov intizomini buzish salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin xom ashyo va materiallarning ishlab chiqarish zaxiralarini shakllantirishga ta'sir qiladi; mehnat unumdorligi darajasi, tayyor mahsulotni sotish, korxonaning bozordagi mavqei va boshqalar. Hatto muvaffaqiyatli bo'lgan korxonalar ham bozorda faoliyat yuritish va yetarli miqdorda foyda olish; nomutanosiblik natijasida nochorlik yuzuga kelishi mumkin vaqt o'tishi bilan turli xil pul oqimlari.

Moliyaviy aktivlarni boshqarish muhim omil hisoblanadi kompaniya kapitali aylanmasini tezlashtirish. Bu tufayli sodir bo'ladi operatsion siklning davomiyligini qisqartirish, yanada tejamkor o'zidan foydalanish va qarzga bo'lgan ehtiyojni kamaytirish mablag'lar manbalari. Shunday qilib, ish samaradorligi korxonalar boshqaruv tizimini tashkil etishga to'liq bog'liqdir moliyaviy aktivlar. Bu tizim ta'minlash uchun mo'ljallangan korxonaning qisqa muddatli va strategik rejalarini amalga oshirish; to'lov qobiliyati va moliyaviy barqarorlikni saqlash va boshqalar uning aktivlari va moliyalashtirish manbalaridan oqilona foydalanish va shuningdek, tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirish xarajatlarini minimallashtirish. Iqtisodiyotda "aktivlar" tushunchasi 17 asrdan boshlab shakllana boshlagan uning nomiga, shakllanish usuliga o'zgartirishlar kiritilgan narxi va tasnifi.

Dastlab, aktivlar kapital deb nomlangan Zamonaviy olim iqtisodchi E.A. Kandrashina aktivlarni quyidagicha ta'riflaydi: "Daromad keltiradigan mulk, uning natijasida korxonaga qo'lga kiritgan nazorat jalb qilingan moliyaviy resurslarni joylashtirish orqali faoliyat (keyin investitsiyalar mavjud) Qarzdorlarning majburiyatlari, pul mablag'lari, pul ekvivalentlari, asosiy vositalar, aylanma mablag'lar va nomoddiy aktivlar tashkilotning aktivlarini nazarda tutadi. Aktivlar ostida iqtisodiy resurslarga ishora qiladi tashkilotni nazorat qilish. Kompaniya o'z aktivlarini shakllantiradi, ularga bevosita sarmoya kiritadi.

Aktivlarning muhim xarakteristikalarini quyidagilardir: ma'lum xarajat, mahsuldorlik va daromad olish. Biroq, hamma uchun ijobiy tomonlari, aktivlarning doimiy aylanmasini unutmashimiz kerak xavf omili, shuningdek, vaqt va likvidlik bilan bog'liq. Har qanday korxonaga samarali moliyaviy-xo'jalik faoliyatini amalga oshirishga intiladi, buning uchun u egalik qilishi kerak mulk. Bu mulk ham uning mulki hisoblanadi. Tashkilotning aktivlarini boshqarish jarayoni, ya'ni tuzilishi va mulkning tarkibi, mablag'lar manbalari, ularning dinamikasini baholashni talab qiladi, uchun o'z vaqtida o'zgartirish to'g'risida qaror qabul qilish uchun. Daraja tashkilot mulkning harakatchanligi tuzilma orqali tavsiflanadi aktivlar, shuningdek, qaysi elementlar uni oshirish yoki aniqlash imkonini beradi.

Pul oqimlarini boshqarish, moliyaviy operatsiyalar, kompaniya faoliyatini zaruriy narsalar bilan o'z vaqtida ta'minlash moliyaviy resurslar va ulardan oqilona foydalanish bularning barchasi moliyaviy menejment Kapitalni boshqarish menejment bilan birgalikda amalga oshiriladi aktivlar bugungi iqtisod fani tomonidan ikkita deb qaraladi moliyaviy menejment sohalari. Agar dastlabki bosqichda pulni boshqarish tizimi sifatida qaralsa moliyaviy boshqaruvning yagona vazifasi sifatida, keyin jarayonda metodologiyani yanada rivojlantirish, ilmiy va iqtisodiy hamjamiyatda tizimdan ajralib chiqish zarurati mavjudligi haqida tushuncha bor edi alohida komponent-aktivlarni boshqarish. Bo'ladigan ish pulni boshqarish bilan bir vaqtda amalga oshiriladi. Aktivlarni boshqarish tizimini yaratish jarayonida yuqori e'tibordagi aktivlardan foydalanish samaradorligini ta'minlashga qaratilgan investitsion, moliyaviy va operatsion faoliyat. Natija aktivlarni boshqarish tizimining quyidagilar bilan bog'liqligi faktiga aylanadi korxonaga boshqaruv tizimlari.

Yuqorida aytib o'tilganidek, tashkilotning aktivlari iqtisodiy hayotga taalluqli mulk va qadriyatlar yig'indisi. Ular bir nechta turlarga bo'linadi - moddiy, nomoddiy va moliyaviy. Moliyaviy aktivlarni baholash bizga shunday xulosa chiqarish imkonini beradi korxonaning joriy to'lov qobiliyati. Kompaniyaning moliyaviy aktivlari eng yuqori darajaga ega likvidlik. Ularning kattaligi, shakllanish chastotasi oqimga ta'sir qiladi umuman korxonaning holati. Aktivlarning samaradorligi ko'pincha tashkilotning iqtisodiy rivojlanishining kalitidir.

REFERENCES

1. Baykov, N. Ishlab chiqarishni boshqarishni tashkil etish va samaradorligi / N. Baikov, F. Rusinov. - M.: Moskva ishchisi, 1973 yil.
2. Berg, A.I. Kibernetika - optimal boshqarish fani / A.I.Berg. - M.: Energiya, 1964.
3. Bobrov, O.M. Ijtimoiy ishlab chiqarishni boshqarish funktsiyalari tasniflarini takomillashtirishning ayrim masalalari / Ishlab chiqarish samaradorligining iqtisodiy muammolari. - Kiev: KINH, 1975. - No 12.
4. Glazyev, S.Yu. Texnik taraqqiyotning iqtisodiy nazariyasi S.Yu.Glaziev.- M.: Nauka, 1990 y.
5. Kamenitser, S.E. Sanoat ishlab chiqarishini boshqarish asoslari / SE Kamenitser. - M.: Fikr, 1971 yil.
6. Rossiya Federatsiyasining 2001-2005 yillardagi davlat siyosati kontsepsiyasi // Innovatsiyalar. 2000.- № 3-4.
7. Ober - Krie, J. Korxonani boshqarish / Per. frantsuz tilidan Moskva: taraqqiyot, 8. Petrova, A.S. Sanoat ishlab chiqarishini boshqarishni tashkil etish asoslari / A.S. Petrova. - M.: Iqtisodiyot, 1969 yil.